

CURRICULUM I CIUTADANIA

EL QUÈ I EL PER A QUÈ EN L'EDUCACIÓ ESCOLAR

César Coll

10 de maig de 2007. Debats d'Educació. Barcelona.
Fundació Jaume Bofill. Universitat Oberta de Catalunya.

ESQUEMA

- La funció de l'escola i l'educació per a la ciutadania
- Aprenentatges escolars i educació per a la ciutadania avui: reptes i desafiaments
- El projecte BÀSIC: competències clau i sabers fonamentals
- Les veus de la societat civil: els grups de discussió
- Criteris i recomanacions per a la concreció i desplegament de polítiques curriculars

1. LA FUNCIÓ DE L'ESCOLA ... A LA CIUTADANIA

- Educació, ciutadania i educació per a la ciutadania
  - L'educació PER A L'EXERCICI de la ciutadania entesa com l'adquisició i el desenvolupament de coneixements, habilitats, actituds i valors que capaciten les persones per participar activa i democràticament en la vida social
- Alguns trets destacats de l'exercici de la ciutadania a la societat actual
  - La importància cabdal de les competències cognitives, lingüístiques, ètiques, socials i emocionals, així com del coneixement del món, per a l'exercici de la ciutadania
  - Ciutadania, ciutadanes i ciutadania universal
  - L'exercici de la ciutadania en contextos multiculturals

2. APRENTATGES ESCOLARS I EDUCACIÓ ...

- Reptes i desafiaments relacionats amb l'*on*, el *qui*, el *quan* de l'educació escolar
- Reptes i desafiaments relacionats amb el *com* de l'educació escolar: les qüestions metodològiques
- Reptes i desafiaments relacionats amb el *què* i el *per a què* de l'educació escolar

2. APRENTATGES ESCOLARS I EDUCACIÓ ...

- Les noves necessitats d'aprenentatge i de formació i la conveniència d'incorporar nous continguts i noves competències al currículum de l'educació bàsica
- La realitat d'un currículum sobrecarregat i inabastable
- La falta de rellevància i de sentit d'alguns -o de molts?- continguts escolars per a un sector relativament ampli de l'alumnat
- Cap a un nou plantejament en els processos de revisió i actualització del currículum de l'educació bàsica

3. EL PROJECTE BÀSIC: ... FONAMENTALS

- Objectius, activitats i participants
- Plantejament i opcions de partida
  - La identificació i descripció dels aprenentatges escolars en termes de competències clau i de sabers fonamentals associats
  - Les “velles” i “noves alfabetitzacions”: un esquema útil per a la identificació i descripció dels aprenentatges escolars
  - El temps d'ensenyament i aprenentatge: al currículum escolar no hi cap tot

3. EL PROJECTE BÀSIC: ... FONAMENTALS

- La reflexió sobre què és bàsic a l'educació bàsica: els sentits del "bàsic" i la distinció entre el "bàsic imprescindible" i el "bàsic desitjable"
- La importància dels referents culturals propis en la selecció dels aprenentatges bàsics: els riscos d'un currículum universal
- La corresponsabilitat dels escenaris i agents educatius no escolars en l'assoliment dels aprenentatges bàsics

3. EL PROJECTE BÀSIC: ... FONAMENTALS

- Els aprenentatges bàsics més enllà de l'educació obligatòria: l'articulació entre l'educació bàsica inicial i l'educació bàsica al llarg de la vida
- Cap a un equilibri entre les exigències formatives derivades de les necessitats del món laboral, les derivades del desenvolupament personal de l'alumnat i les derivades del projecte social, cultural i ideològic que es vol promoure

4. LES VEUS DE LA ... ELS GRUPS DE DISCUSSIÓ

- Èmfasi en els aprenentatges procedimentals i de valors, actitud i normes
- Prioritat al desenvolupament i adquisició de capacitats personals i interpersonals (cognitives, metacognitives, emocionals, relacionals, ...)
- Crítica generalitzada al volum excessiu de continguts, l'academicisme i la falta de funcionalitat dels aprenentatges escolars
- Importància atorgada a l'aprenentatge d'una llengua estrangera

4. LES VEUS DE LA ... ELS GRUPS DE DISCUSSIÓ

- ❑ Centralitat de l'educació formal i escolar en l'assoliment dels aprenentatges bàsics
- ❑ La formació al llarg de la vida com idea força en algunes contribucions
- ❑ L'escassa atenció atorgada a la dimensió global / local
- ❑ Prioritat al sentits de "bàsic" vinculats a l'equitat i la cohesió social i al desenvolupament personal

CRITERIS I RECOMANACIONS ...

- Pel que fa als processos de canvi i de revisió i actualització del currículum de l'educació bàsica
  - Desvincular aquests processos dels canvis legals i normatius
  - Establir un procediment normalitzat de revisió curricular periòdica i sistemàtica que incorpori les veus de la societat civil
  - Establir un acord el més ampli possible en seu parlamentaria sobre els aprenentatges bàsics imprescindibles que tot l'alumnat sense excepció ha d'haver assolit al termini de l'educació obligatòria

CRITERIS I RECOMANACIONS ...

- Fer garant el Parlament de Catalunya de l'establiment, avaluació i actualització dels aprenentatges bàsics imprescindibles inclosos al currículum de l'educació escolar
- Crear un organisme autònom, encara que amb participació de la Conselleria d'Educació, encarregat de la revisió i actualització dels aprenentatges bàsics, així com de l'avaluació del seu assoliment, d'acord amb els criteris establerts per Parlament de Catalunya
- Prestar una atenció diferenciada a l'assoliment dels aprenentatges bàsics imprescindibles en les avaluacions de rendiment de l'alumnat

CRITERIS I RECOMANACIONS ...

- Vincular els processos de canvi curricular a la valoració dels resultats de les avaluacions del sistema educatiu i als canvis adients en la formació del professorat, assegurant una coordinació estable entre els organismes i les instàncies implicades
- Pel que fa a les decisions sobre els aprenentatges escolars
  - Caracteritzar els aprenentatges bàsics en termes de competències clau i de sabers fonamentals associats

CRITERIS I RECOMANACIONS ...

- Vetllar perquè els aprenentatges inclosos al currículum escolar siguin realment bàsics
- Incorporar les competències i els sabers associats de les alfabetitzacions emergents
- Prioritzar l'assoliment dels aprenentatges bàsics imprescindibles (atenció a la diversitat)
- Desvincular les decisions sobre què ensenyar i aprendre de models concrets d'organització curricular

CRITERIS I RECOMANACIONS ...

- Pel que fa al desplegament del currículum
  - Atorgar una ampla autonomia als centres educatius pel que fa als bàsics desitjables
  - Prestar una atenció especial en els projectes educatius de centre a l'assoliment dels bàsics imprescindibles per tot l'alumnat
  - Oferir diferents models d'organització curricular als centres educatius
  - Vincular els processos de canvi curricular, els processos de formació i els processos d'innovació

CRITERIS I RECOMANACIONS ...

- Les administracions locals han de propiciar l'elaboració de projectes educatius d'àmbit comunitari orientats de forma prioritària a promoure l'assoliment dels aprenentatges bàsics de tota la població escolar
- Els agents educatius no escolars (especialment els mitjans de comunicació) han d'assumir les seves responsabilitats en l'assoliment dels aprenentatges bàsics, especialment dels imprescindibles, en col.laboració amb els centres educatius i les famílies

CURRICULUM I CIUTADANIA EL QUÈ I EL PER A QUÈ EN L'EDUCACIÓ ESCOLAR

MOLTES GRÀCIES!

César Coll
Universidad de Barcelona
ccoll@ub.edu

GRINTIE – <http://www.ub.edu/grintie>
<http://www.psyed.edu.es>

ELS SENTITS DEL CONCEPTE "BÀSIC"

- Aprenentatges "fonamentals" o bàsics ...
  - ... bàsics per a tots, per garantir l'equitat i la cohesió social
  - ... bàsics per garantir un desenvolupament personal harmònic i equilibrat
  - ... bàsics per poder aprofitar les possibilitats que ofereix la societat
  - ... bàsics per poder accedir a altres processos educatius formatius posteriors i per poder continuar aprenent al llarg de la vida

"VELLES" I "NOVES" ALFABETITZACIONS

- L'alfabetització com el procés d'incorporació a una cultura determinada caracteritzada per
  - l'ús d'unes eines simbòliques
  - el desplegament d'unes pràctiques socioculturals
  - la utilització d'uns sabers associats a aquestes pràctiques
- Vigència i actualitat de les alfabetitzacions tradicionals
  - l'alfabetització en la cultura **llettrada**: competències clau, pràctiques socioculturals i sabers associats relacionats amb el domini de la llengua oral i escrita

"VELLES" I "NOVES" ALFABETITZACIONS

- l'alfabetització en la cultura **matemàtica**: competències clau, pràctiques socioculturals i sabers associats relacionats amb el coneixement matemàtic (càlcul aritmètic, raonament matemàtic i solució de problemes)
- l'alfabetització en la cultura **científica** : competències clau, pràctiques socioculturals i sabers associats relacionats amb el coneixement científic (decisiones personals i participació en decisions i moviments col·lectius)
- l'alfabetització en la cultura **tecnològica** : competències clau, pràctiques socioculturals i sabers associats relacionats amb la tecnologia (què és, per a què serveix, com funciona, com treure-li profit, ...)

"VELLES" I "NOVES" ALFABETITZACIONS

- La importància creixent de les noves (i no tan noves) alfabetitzacions
  - l'alfabetització en la cultura **econòmica**: competències clau, pràctiques socioculturals i sabers associats relacionats amb el funcionament de l'economia (identificar problemes econòmics, analitzar situacions i polítiques, valorar les seves conseqüències, ...).
  - l'alfabetització en la cultura **visual**: competències clau, pràctiques socioculturals i sabers associats relacionats amb el llenguatge visual (interpretar, utilitzar, valorar i produir imatges fixes i en moviment per comunicar-se, aprendre, pensar, ...)

"VELLES" I "NOVES" ALFABETITZACIONS

- l'alfabetització en la cultura de la **informació**: competències clau, pràctiques socioculturals i sabers associats relacionats amb la gestió de la informació (buscar, seleccionar, valorar, sintetitzar, utilitzar, ... la informació que es necessita amb les tecnologies apropiades)
- l'alfabetització en la **multiculturalitat**: competències clau, pràctiques socioculturals i sabers associats relacionats amb el coneixement, estima i respecte de la cultura pròpia i d'altres cultures
- l'alfabetització en la cultura de la **globalització**: competències clau, pràctiques socioculturals i sabers associats relacionats amb el coneixement i la comprensió de les interrelacions entre fenòmens i processos que tenen lloc en diferents indrets del planeta

